

Monika Michalska

doktor nauk prawnych, adiunkt w Katedrze Postępowania Cywilnego nr II WPIA
Uniwersytetu Łódzkiego

Zaskarżenie wyroku sądu polubownego według włoskiego Kodeksu postępowania cywilnego

I. Uwagi ogólne

We Włoszech wyróżnia się dwie postacie arbitrażu: *arbitrato rituale* (arbitraż zwyczajny) i *arbitrato irrituale* określane również jako *arbitrato libero* (arbitraż dowolny)¹. Podstawowa różnica pomiędzy tymi dwoma postaciami arbitrażu sprowadza się do charakteru prawnego rozstrzygnięcia wydawanego po przeprowadzeniu postępowania arbitrażowego. **Arbitraż zwyczajny** kończy się wydaniem wyroku (*lodo*)², który ma moc wyroku sądu państwowego i stanowi tytuł egzekucyjny oraz podlega zaskarżeniu. Natomiast w wyniku przeprowadzenia **arbitrażu dowolnego**, decyzja rozstrzygająca spór wydana przez arbitrów przybiera postać umowy zawartej przez strony (*lodo contrattuale*). Decyzja ta nie podlega zaskarżeniu do sądu w drodze środków zaskarżenia przewidzianych dla wyroku sądu polubownego³.

1 Podział ten nie ma żadnego odzwierciedlenia w systemie prawa polskiego, w związku z czym trudno przetłumaczyć oba zwroty. W niniejszej publikacji na określenie *arbitrato rituale* używane będzie pojęcie arbitraż zwyczajny, natomiast na określenie *arbitrato irrituale (libero)* – arbitraż dowolny.

2 W prawie włoskim na określenie wyroku wydawanego przez sąd państwowy używa się pojęcia *sentenza*, natomiast wyrok sądu polubownego ma odrębną nazwę – *lodo*.

3 Art. 808³ ust. 2 wł. KPC przewiduje możliwość uchylenia przez właściwego sędziego takiej decyzji. Wniosek o uchylenie rozpoznawany jest według przepisów o postępowaniu pierwszoinstancyjnym. Art. 808³ ust. 2 ogranicza jedynie przyczyny mogące prowadzić do uchylenia decyzji wydanej w wyniku przeprowadzenia arbitrażu dowolnego (*lodo contrattuale*) i wymienia: nieważność umowy o arbitraż albo podjęcie przez arbitrów decyzji co do sporu nieobjętego umową o arbitraż, powołanie arbitrów w sposób nieprzewidziany w umowie o arbitraż, wydanie decyzji przez osoby, które nie mogą być arbitrami według art. 812, niezastosowanie przez arbitrów reguł narzuconych przez strony jako warunki ważności decyzji, nieprzestrzeganie w toku postępowania arbitrażowego zasady kontryktoryjności.

Do czasu nowelizacji postępowania arbitrażowego, dokonanej rozporządzeniem z mocą ustawy Nr 40 z 2.2.2006 r. o zmianie postępowania kasacyjnego i arbitrażu⁴, w Kodeksie postępowania cywilnego nie było w ogóle wzmianki o arbitrażu dowolnym. Dopiero wspomniana ustawa wprowadziła do kodeksu jeden przepis *expressis verbis* dotyczący arbitrażu dowolnego – art. 808³. Przez część przedstawicieli doktryny jest to oceniane jako „wynaturzenie” arbitrażu dowolnego, postrzeganego jako akt pomiędzy osobami prywatnymi, który ze swej natury nie powinien mieć żadnej regulacji. W rzeczywistości zabieg ten miał na celu usankcjonowanie przez ustawodawcę istnienia dwóch form arbitrażu, w odpowiedzi na pojawiające się w orzecznictwie i doktrynie głosy negujące taki podział.

Włoski Kodeks postępowania cywilnego przewiduje **trzy sposoby zaskarżenia wyroku sądu polubownego**: z powodu nieważności (art. 828–830)⁵, rewokacją (art. 831), za pomocą sprzeciwu podmiotu trzeciego (art. 831). Nie są one konkurencyjne w stosunku do siebie. Wynika to z ich odmiennego charakteru, celu i podstaw. Ponadto art. 831 ust. 2 przewiduje, że jeśli w toku postępowania wywołanego wniesieniem środka zaskarżenia z powodu nieważności zostaną stwierdzone podstawy do wniesienia rewokacji, termin do wniesienia tego ostatniego środka zaskarżenia ulega zawieszeniu aż do rozpoznania środka zaskarżenia z powodu nieważności.

II. Zaskarżenie z powodu nieważności

Środek zaskarżenia z powodu nieważności wnosi się do sądu apelacyjnego, w którego okręgu miał siedzibę sąd polubowny. Termin do jego wniesienia wynosi dziewięćdziesiąt dni od doręczenia wyroku stronie lub jej obrońcy. Jeśli wyrok nie był doręczony, środek zaskarżenia z powodu nieważności może być wniesiony w ciągu roku od daty złożenia ostatniego podpisu przez arbitrów (art. 828). Jeśli złożono wniosek o poprawienie wyroku stosownie do treści art. 826 (tzn. uzupełnienie lub sprostowanie), termin do wniesienia omawianego środka zaskarżenia od wyroku w części poprawionej biegnie od doręczenia postanowienia rozstrzygającego o wniosku⁶.

Przyczyny uzasadniające zaskarżenie wyroku sądu polubownego z powodu nieważ-

⁴ Rozporządzenie z mocą ustawy z 2.2.2006 r. – Modifiche al codice di procedura civile in materia di processo di cassazione in funzione nomofilattica e di arbitrato, a norma dell'articolo 1, comma 2, della legge 14 maggio 2005, n. 80 (Dz.U. z 15.2.2006 r. Nr 38, poz. 40; dalej jako: nowelizacja).

⁵ Przepisy bez bliższego określenia aktu prawnego, z którego pochodzą, oznaczają odpowiednie przepisy włoskiego Kodeksu postępowania cywilnego.

⁶ Por. G. Monteleone, *Manuale di diritto processuale civile*. t. 2. L'arbitrato – L'esecuzione forzata – I procedimenti speciali, Padwa 2007, s. 46.

ności można podzielić na dwie grupy: *errores in procedendo* i *errores in iudicando*. Motywy formalne (*errores in procedendo*) są taksatywnie wymienione w art. 829 ust. 1. Należą do nich:

- 1) nieważność umowy o arbitraż, pod warunkiem że była ona podnoszona w toku postępowania arbitrażowego (art. 829 ust. 1 pkt 1);
w prawie włoskim występują dwa rodzaje umowy o arbitraż (*convenzione d'arbitrato*): zapis na sąd polubowny (*compromesso* – art. 807) i klauzula kompromisowa (*clausola compromissoria* – art. 808). Zapis na sąd polubowny jest umową o arbitraż, w której strony poddają pod rozstrzygnięcie sądu polubownego spór już istniejący. Natomiast klauzula kompromisowa jest umową o arbitraż, w której strony poddają pod rozstrzygnięcie sądu polubownego spory mogące powstać dopiero w przyszłości. Zarówno zapis na sąd polubowny, jak i klauzula kompromisowa muszą być zawarte na piśmie pod rygorem nieważności (art. 807 ust. 1 i art. 808 ust. 1 zd. 2)⁷. Zapis na sąd polubowny może przybrać jedynie postać odrębnej umowy i musi określać przedmiot sporu (pod rygorem nieważności), natomiast klauzula kompromisowa może mieć zarówno formę dodatkowej klauzuli zawartej w umowie cywilnoprawnej, jak i postać odrębnej umowy.
Strony mogą poddać pod rozstrzygnięcie sądu polubownego spory powstałe między nimi, z wyjątkiem sporów mających za przedmiot prawa nierozporządzalne (*diritti indisponibili*) oraz wyraźnych zakazów przewidzianych przez ustawę. Spory z zakresu prawa pracy mogą być poddane pod rozstrzygnięcie sądu polubownego, jeśli przewiduje tak ustawa albo układ zbiorowy pracy (art. 806)⁸;
- 2) naruszenie zasad powoływania arbitrów;
w tym zakresie art. 829 ust. 1 przewiduje dwie odrębne podstawy zaskarżenia wyroku sądu polubownego. Stosownie do treści art. 829 ust. 1 pkt 2 podstawę tę stanowi niepowołanie arbitrów w formie i w sposób przewidziany w Rozdziale II i VI Tytułu VIII Księgi IV Kodeksu postępowania cywilnego, jeśli nieważność ta była wywnioskowana w toku postępowania arbitrażowego. Natomiast według art. 829 ust. 1 pkt 3 podstawę do wniesienia środka zaskarżenia z powodu nieważności stanowi wydanie wyroku sądu polubownego przez podmioty, które nie mogły zostać powołane na arbitrów według art. 812, tzn. osoby, które zostały pozbawione w całości albo w części zdolności do czynności prawnych.
Stosownie do art. 809 ust. 1 sąd polubowny może rozpoznawać sprawy zarówno w składzie jednego arbitra, jak i wielu arbitrów, przy czym zawsze musi to być liczba nieparzysta. W umowie o arbitraż strony mogą ustalić liczbę arbitrów i sposób ich

7 *Ibidem*, s. 14.

8 W sprawach z zakresu prawa pracy obligatoryjne natomiast jest przeprowadzenie postępowania pojednawczego przed właściwą komisją pojednawczą.

powołania albo wskazać ich imiennie. Powołanie arbitrów może być również powierzone osobie trzeciej. Jeżeli strony w umowie o arbitraż wskazały lub ustaliły parzystą liczbę arbitrów, arbitra dodatkowego powołuje prezes sądu, w którego okręgu ma siedzibę sąd polubowny, w sposób przewidziany w art. 810, pod warunkiem że strony nie umówiły się inaczej.

Jeżeli w umowie o arbitraż strony nie określiły liczby arbitrów i nie dojdą w tej kwestii do porozumienia, sąd polubowny rozpoznaje spór w składzie trzech arbitrów. Również w tej sytuacji strony mogą określić ich imiennie, a w przypadku braku takiego porozumienia, jeżeli nie ustaliły inaczej, arbitrów powoła prezes sądu, w którego okręgu ma siedzibę sąd polubowny, w sposób określony w art. 810.

Jeżeli w umowie o arbitraż strony określiły jedynie, że arbitrów mają powołać (wskazać imiennie) strony, a nie przewidziały trybu tego powołania, każda z nich może poinformować na piśmie drugą stronę o wyborze arbitra lub arbitrów, których powołuje, zapraszając jednocześnie drugą stronę do wskazania arbitrów, których ona powołuje. Strona przeciwna powinna to uczynić w terminie dziewięciu dni od otrzymania stosownego pisma (art. 810 ust. 1). Jeżeli w tym terminie nie dokona wyboru arbitrów, strona, która zaprosiła ją do powołania arbitrów, może złożyć stosowny wniosek do prezesa sądu, w którego okręgu ma siedzibę sąd polubowny. Jeśli strony nie określiły jeszcze siedziby sądu polubownego, wniosek ten strona wnosi do prezesa sądu, w którego okręgu umowa o arbitraż została zawarta, a jeśli miało to miejsce za granicą – do prezesa sądu w Rzymie (art. 810 ust. 2). Ten sam tryb ma zastosowanie w wypadku, gdy strony powierzyły powołanie arbitrów osobie trzeciej, która tego nie dokonała (art. 810 ust. 4);

- 3) rozstrzygnięcie w wyroku o roszczeniach nieobjętych umową o arbitraż, pod warunkiem że strona w toku postępowania arbitrażowego zgłaszała zarzuty, iż wnioski strony przeciwnej dotyczą roszczeń wykraczających poza zakres umowy o arbitraż, a także gdy w wyroku rozstrzygnięto co do meritum spór, który nie mógł być merytorycznie rozstrzygnięty (art. 829 ust. 1 pkt 4);

ta podstawa obejmuje wszystkie wypadki przekroczenia uprawnień przez arbitrów, związane z nieprzestrzeganiem zasad postępowania ustalonych przez strony⁹. Przepis art. 829 ust. 1 pkt 4 przed nowelizacją zawierał trzy różne wady: rozstrzygnięcie w wyroku o roszczeniach nieobjętych umową o arbitraż, nierozstrzygnięcie o niektórych roszczeniach objętych zapisem na sąd polubowny oraz zawieranie przez wyrok sprzecznych rozstrzygnięć. Ostatnie spośród wymienionych uchybień w wyniku nowelizacji wyodrębniono w samodzielną podstawę zaskarżenia i sklasyfikowano w art. 829 ust. 1 pkt 1110;

⁹ G. Monteleone, *op. cit.*, s. 49.

¹⁰ G. Vecchio [w:] Il nuovo processo arbitrale. Commento alle novità introdotte dal decreto legislativo 2 febbraio 2006, n. 40, po red. C. Cecchella, Guida al diritto 2006, Nr 4, s. 163.

- 4) brak w wyroku sądu polubownego elementów wskazanych w art. 823 pkt 5–7; stosownie do treści art. 823 wyrok musi być sporządzony na piśmie i zawierać:
- wskazanie arbitrów (art. 823 pkt 1),
 - wskazanie siedziby sądu polubownego (art. 823 pkt 2),
 - określenie stron (art. 823 pkt 3),
 - wskazanie umowy o arbitraż i wniosków stron (art. 823 pkt 4),
 - wyrażenie związku motywów (art. 823 pkt 5),
 - rozstrzygnięcie, czyli tenor (art. 823 pkt 6),
 - podpisy arbitrów (art. 823 pkt 7),
 - datę złożenia podpisów (art. 823 pkt 8).

Jak zaznaczono, brak w wyroku elementów wymienionych w art. 823 pkt 5–7 uzasadnia wniesienie środka zaskarżenia z powodu nieważności. Natomiast brak pozostałych elementów w wyroku, tj. wymienionych w art. 823 pkt 1–4, stanowi podstawę do złożenia wniosku o uzupełnienie wyroku (art. 826);

- 5) ogłoszenie wyroku po terminie (art. 829 ust. 1 pkt 6);

ta podstawa do zaskarżenia wyroku sądu polubownego wiąże się z koniecznością określenia ram czasowych trwania postępowania arbitrażowego. Maksymalną długość trwania postępowania arbitrażowego mogą określić strony poprzez wskazanie terminu, w ciągu którego sąd polubowny powinien wydać wyrok. W takim wypadku stosowne postanowienia powinny być zawarte albo w umowie o arbitraż, albo ustalone przez strony w innym czasie, jednak nie później niż do rozpoczęcia postępowania arbitrażowego. Jeśli strony nie określiły takiego terminu, wyrok powinien być wydany w ciągu dwustu czterdziestu dni od przyjęcia nominacji przez arbitrów¹¹.

Upływ terminu do wydania wyroku przez sąd polubowny nie może stanowić podstawy do wniesienia środka zaskarżenia z powodu nieważności, jeśli strona przed podpisaniem wyroku przez większość arbitrów nie zawiadomiła pozostałych stron i arbitrów, że wskutek upływu terminu kompetencja arbitrów wygasła. Jeśli strona zawiadomi ich o tym, a termin do wydania wyroku rzeczywiście upłynął, arbitrzy powinni wydać postanowienie o umorzeniu postępowania (art. 821 ust. 1 i 2). Zatem strona będzie mogła wnieść środek zaskarżenia z powodu nieważności, wskazując jako podstawę przyczynę przewidzianą w art. 829 ust. 1 pkt 6 tylko pod warunkiem, że wcześniej, stosownie do treści art. 817 ust. 1, wystosowała powyższe powiadomienie i sąd polubowny mimo upływu terminu do wydania wyroku nie umorzył postępowania, a wydał wyrok¹²;

¹¹ W wypadkach wskazanych w art. 820 ust. 2 i 3 termin do wydania wyroku sądu polubownego może zostać przedłużony.

¹² Por. G. Vecchio, *op. cit.*, s. 165.

- 6) nieprzestrzeganie w toku postępowania arbitrażowego zasad ustanowionych przez strony pod rygorem nieważności, pod warunkiem że nieważność nie została sanowana (art. 829 ust. 1 pkt 7);
omawiany przepis daje wyraz dowolności stron w zakresie ustalania zasad postępowania arbitrażowego, w tym również ustalenia, które z nich mają być przestrzegane pod rygorem nieważności;
- 7) sprzeczność wyroku sądu polubownego z innym wcześniejszym wyrokiem sądu polubownego, niepodlegającym już zaskarżeniu, albo z wcześniejszym prawomocnym wyrokiem sądu państwowego dotyczącym stron, o ile wyrok sądu polubownego lub wyrok sądu państwowego zapadły w toku postępowania;
- 8) nieprzestrzeganie zasady kontrydiktoryjności (art. 829 ust. 1 pkt 9);
- 9) nierozstrzygnięcie w wyroku co do istoty sprawy (art. 829 ust. 1 pkt 10);
- 10) zawarcie w wyroku rozstrzygnięć sprzecznych (art. 829 ust. 1 pkt 11);
- 11) nierozstrzygnięcie o wszystkich żądaniach i zarzutach przedstawionych przez strony w zgodzie z umową arbitrażową (art. 829 ust. 1 pkt 12).

Strona, która przyczyniła się do powstania nieważności, zrzekła się czy też nie podniosła w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji albo w obronie następnej stosownego zarzutu, nie może zaskarżyć wyroku sądu polubownego, powołując się na nieważność.

Drugą grupę przyczyn stanowiących podstawę do zaskarżenia wyroku sądu polubownego stanowią *errores in iudicando*. Nowelizując postępowanie arbitrażowe w 2006 r., w tym zakresie wprowadzono głębokie zmiany. Obecnie wyrok sądu polubownego może być zaskarżony z powodu nieważności z powołaniem się na naruszenie prawa materialnego tylko, jeśli taką możliwość wyraźnie przewidziały strony albo wprowadza ją ustawa (art. 829 ust. 3). W literaturze przedmiotu zauważono, że taka regulacja rodzi wiele problemów interpretacyjnych, spośród których pierwszoplanowe miejsce zajmuje określenie, do jakiego momentu najpóźniej strony mogą zawrzeć powyższe uzgodnienie. Bez wątplenia takie postanowienie może być zawarte w umowie arbitrażowej albo później, w toku postępowania arbitrażowego, a nawet już po wydaniu wyroku przez sąd polubowny w czasie biegu terminów do zaskarżenia wyroku z powodu nieważności¹³.

Wypadki, w których z mocy ustawy dopuszczalne jest zaskarżenie wyroku sądu polubownego z powodu naruszenia prawa materialnego, są wymienione m.in. w art. 829 ust. 4. Stosownie do treści tego przepisu zaskarżenie wyroku sądu polubownego z powołaniem się na naruszenie prawa materialnego jest zawsze dopuszczalne w sprawach określonych w art. 409 albo jeśli arbitrzy rozstrzygnęli kwestię wstępną, która nie mogła być poddana pod rozstrzygnięcie sądu polubownego¹⁴.

¹³ G. Vecchio, *op. cit.*, s. 169.

¹⁴ Strony mogą poddać pod rozstrzygnięcie sądu polubownego spory powstałe między nimi, z wyjątkiem sporów mających za przedmiot prawa nierozporządcalne (*diritti indisponibili*) oraz wyraźnych zakazów prze-

Co do możliwości zaskarżenia wyroku sądu polubownego z powodu naruszenia prawa materialnego *G. Monteleone*¹⁵ wyróżnia trzy grupy przypadków:

- jeśli sąd polubowny rozstrzygnął spór na podstawie przepisów prawa materialnego, wyrok może być zaskarżony z powodu naruszenia tego prawa, jeśli strony lub ustawa przewidziały taką możliwość,
- jeśli sąd polubowny rozstrzygnął spór na podstawie przepisów prawa materialnego, wyrok nie może być zaskarżony z powodu naruszenia prawa materialnego, jeśli strony lub ustawa takiej możliwości nie przewidziały,
- jeśli sąd polubowny rozstrzygnął spór na podstawie zasad słuszności, wyrok taki, z oczywistych względów, nie podlega zaskarżeniu z powodu naruszenia prawa materialnego.

W każdym przypadku można zaskarżyć wyrok z powodu **sprzeczności z porządkiem publicznym** (art. 829 ust. 3 zd. 2)¹⁶.

Sąd apelacyjny, uwzględniając środek zaskarżenia z powodu nieważności, orzeka wyrokiem o nieważności wyroku sądu polubownego. Jeśli nieważność dotyczy tylko części wyroku dającej się oddzielić od pozostałej, sąd apelacyjny stwierdza jedynie nieważność tej części wyroku, której nieważność dotyczy.

W pewnych przypadkach sąd apelacyjny może uchylić wyrok sądu polubownego i orzec co do istoty sprawy. W tym zakresie ustawodawca dokonał rozróżnienia pomiędzy arbitrażem krajowym i międzynarodowym. Jeżeli wyrok sądu polubownego dotyczy stron mających miejsce zamieszkania lub siedzibę na terenie Republiki Włoskiej, sąd apelacyjny orzeka co do istoty sprawy w wypadku, gdy wyrok był zaskarżony z powodów wskazanych w art. 829 ust. 1 pkt 5–12 oraz ust. 3–5, pod warunkiem że strony w umowie o arbitraż lub później inaczej nie postanowiły. Jednak gdy jedna ze stron do dnia podpisania umowy o arbitraż miała miejsce zamieszkania lub siedzibę za granicą, sąd apelacyjny rozstrzyga co do istoty sprawy tylko, jeśli strony tak postanowiły w umowie o arbitraż albo złożyły zgodny wniosek. Różnica co do arbitrażu krajowego i międzynarodowego sprowadza się do tego, że w tym pierwszym wypadku sąd apelacyjny może niejako automatycznie orzec co do istoty sprawy (jeśli strony nie postanowiły inaczej), natomiast w drugim sąd apelacyjny potrzebuje zawsze jednoznacznie wyrażo-

widzianych przez ustawę. Spory z zakresu prawa pracy mogą być poddane pod rozstrzygnięcie sądu polubownego, jeśli przewiduje tak ustawa albo układ zbiorowy pracy (art. 806). W razie wątpliwości co do zakresu przedmiotowego umowy o arbitraż przyjmuje się, że obejmuje ona swoim zakresem wszystkie spory powstałe na gruncie zawartej umowy cywilnoprawnej oraz stosunki, do których umowa o arbitraż się odnosi (art. 808⁴).

¹⁵ *G. Monteleone, op. cit.*, s. 50.

¹⁶ Co do rozumienia pojęcia „porządek publiczny” patrz *G. Vecchio [w:] op. cit.*, s. 172; *C. Cecchella [w:] L'arbitrato*, pod red. *C. Cecchella*, Turyn 2006, s. 246.

nej woli stron w tym zakresie¹⁷.

Gdy sąd apelacyjny nie orzeka co do istoty sprawy, umowa o arbitraż zachowuje swoją skuteczność, chyba że jest nieważna.

Na wniosek strony z ważnych powodów sąd apelacyjny może wstrzymać skuteczność wyroku sądu polubownego (art. 830 ust. 4). Wniosek ten może być złożony również w toku postępowania wywołanego zaskarżeniem wyroku z powodu nieważności. W literaturze przedmiotu zwrócono uwagę, że obecnie art. 830 ust. 4 nie przewiduje, jak przed nowelizacją, wstrzymania wykonalności wyroku (*l'esecutorietà del lodo*), ale wstrzymanie jego skuteczności (*l'efficacia del lodo*), co jest pojęciem szerszym¹⁸.

Co do pojęcia „ważne powody”, przeważająca część orzecznictwa przyjmuje, że pojęcie to musi być wykładane tak samo jak na gruncie art. 373, dotyczącego wstrzymania wykonalności wyroku zaskarżonego kasacją. Doktryna uważa natomiast, że zastosowane przesłanki wstrzymania skuteczności wyroku sądu polubownego są tożsame z przyczynami wstrzymania wykonalności wyroku zaskarżonego apelacją (art. 283). W praktyce jednak arbitrzy mają dużą swobodę przy podejmowaniu decyzji w tym zakresie.

III. Rewokacja i sprzeciw podmiotu trzeciego

Zaskarżenie wyroku sądu polubownego rewokacją¹⁹ i opozycją podmiotu trzeciego nie jest samodzielnie uregulowane w przepisach dotyczących arbitrażu. Ustawodawca zawarł bowiem w art. 831 co do obu środków zaskarżenia odesłanie do ogólnych zasad ich wnoszenia, uregulowanych w Rozdziale I, IV i V Tytułu III, Księgi II Kodeksu postępowania cywilnego.

Wyrok sądu polubownego może być zaskarżony rewokacją jedynie w przypadkach przewidzianych w art. 395 pkt 1–3 i 6, tzn. jeżeli wyrok został uzyskany w wyniku podstępu jednej ze stron na szkodę drugiej (art. 395 pkt 1), jeżeli został oparty na dokumencie uznanym albo fałszywie poświadczonym (art. 395 pkt 2), jeśli po wydaniu wyroku przez sąd polubowny zostały odkryte dokumenty mające wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, z których strona nie mogła skorzystać w toku postępowania arbitrażowego z powodu siły wyższej albo z przyczyn leżących po stronie swojego przeciwnika (art. 395 pkt 3), oraz jeśli wyrok został uzyskany w wyniku podstępu arbitra, co zostało potwierdzone prawomocnym wyrokiem (art. 395 pkt 6).

Rewokację wnosi się w terminie trzydziestu dni od daty powzięcia przez stronę wia-

¹⁷ Por. G. Veccio, *op. cit.*, s. 175.

¹⁸ Por. G. Monteleone, *op. cit.*, s. 52.

¹⁹ We włoskim postępowaniu cywilnym występują dwa rodzaje rewokacji: zwyczajna i nadzwyczajna. Rewokacja uregulowana w art. 404 i n. ma charakter nadzwyczajny.

domości o podstawie do jej wniesienia albo uprawomocnienia się wyroku stwierdzającego podstęp arbitra (art. 326). Jeśli podstawy do wniesienia rewokacji ujawniły się w toku postępowania wywołanego złożeniem środka zaskarżenia z powodu nieważności, termin do jej złożenia biegnie od ogłoszenia wyroku rozstrzygającego w przedmiocie nieważności. Pismo obejmujące rewokację musi wskazywać, pod rygorem niedopuszczalności, podstawę i dowody na jej poparcie, dzień powzięcia wiadomości o okolicznościach stanowiących podstawę tego środka zaskarżenia. Musi być ono podpisane przez obrońcę posiadającego pełnomocnictwo szczególne.

Rewokację wnosi się do sądu apelacyjnego, w którego okręgu ma siedzibę sąd polubowny. Podmiot trzeci może wnieść sprzeciw od wyroku sądu polubownego, w wypadku gdy ten narusza jego prawa (art. 404 ust. 1) – opozycja zwyczajna. Następcy prawni i wierzyciele jednej ze stron mogą wnieść sprzeciw od wyroku, gdy został on uzyskany w wyniku podstępu albo zmowy sprzecznej z prawem, zawartej na niekorzyść osób trzecich (art. 404 ust. 2) – opozycja unieważniająca. Sprzeciw musi zawierać oprócz elementów wskazanych w art. 163 także wskazanie zaskarżonego wyroku, a w wypadku uregulowanym w art. 404 ust. 2 – dzień, w którym powziął wiadomość o podstępie albo zmowie, oraz powołanie dowodów. Sprzeciw wnosi się do sądu apelacyjnego, w którego okręgu ma siedzibę sąd polubowny.

ABSTRACT

According to provisions of Italian Code of Civil Procedure, there are three types of appeals against judgments issued by arbitration courts. The most significant of them may impugnazione per nullità be based on a charge of nullity of procedure. There are also two other appeals regulated in Italian Code: revocazione and opposizione di terzo. All of them have been described in this scientific article.